

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΗΤΑΣ ΧΙΩΤΙΝΗΣ

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ Ι.ΞΕΝΑΚΗ

Τ.Ε.Ι. ΑΘΗΝΑΣ

Σ.Γ.Τ.Κ.Σ - Ε.Α.Σ.Δ.Α

ΑΚΑΔ.ΕΤΟΣ 2011-2012

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΚΑΤΤΗ ΣΟΦΙΑ

Α.Μ : 08047

ΙΑΝΝΗΣ (ΓΙΑΝΝΗΣ) ΞΕΝΑΚΗΣ '1922-2001'

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

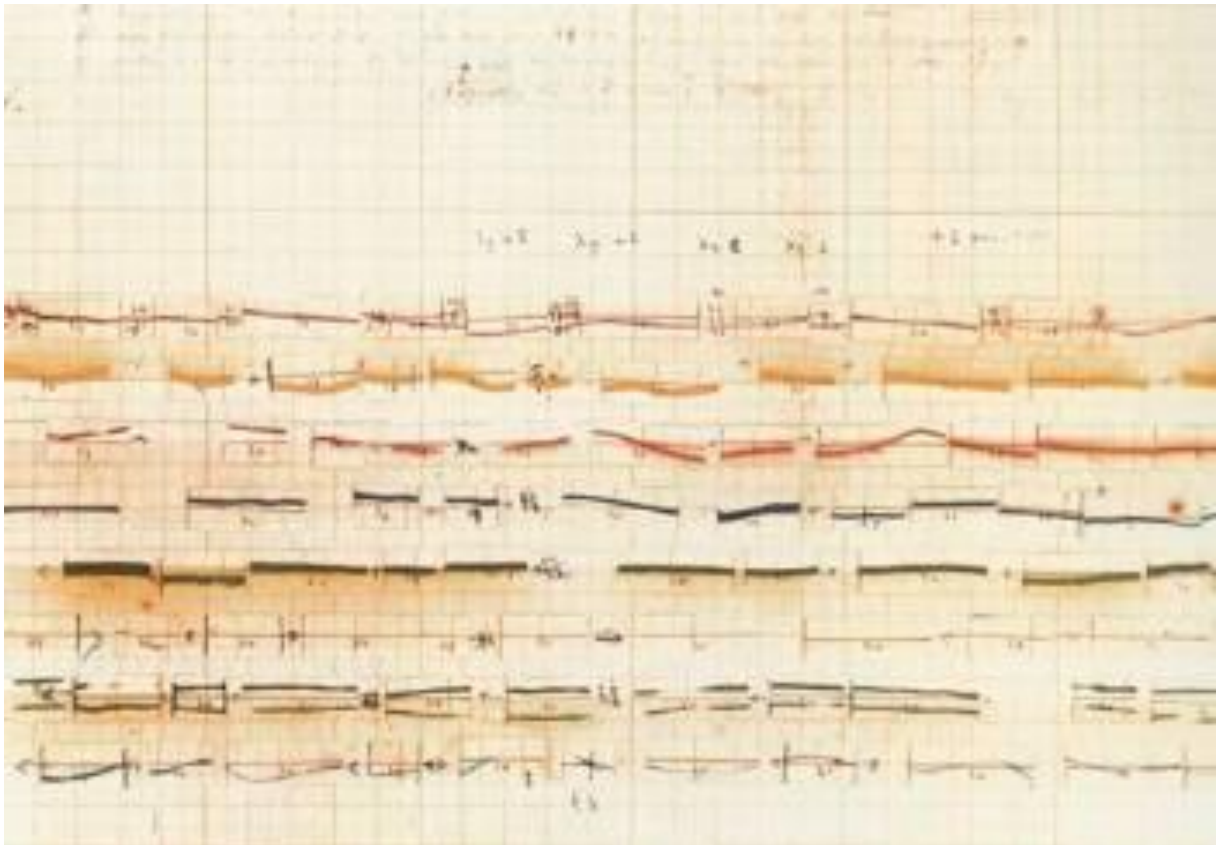
Ο **Ιάννης (Γιάννης) Ξενάκης** ήταν ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες και αρχιτέκτονες του 20ού αιώνα, διεθνώς γνωστός ως **"Iannis Xenakis"**. Οι πρωτοποριακές συνθετικές μέθοδοι που ανέπτυξε συσχέτιζαν τη μουσική και την αρχιτεκτονική με τα μαθηματικά και τη φυσική, μέσω της χρησιμοποίησης μοντέλων από τη θεωρία των συνόλων, τη θεωρία των πιθανοτήτων, τη θερμοδυναμική, τη Χρυσή Τομή, την ακολουθία Φιμπονάτσι κ.ά.

Γεννήθηκε στις 29 Μαΐου 1922 στη Βράιλα της Ρουμανίας. Το 1932 ο πατέρας του τον έστειλε στην Ελλάδα, στις Σπέτσες. Εκεί, στην Κοργιαλένιο σχολή, έκανε τα πρώτα του μαθήματα μουσικής και γνώρισε τη μουσική συνθετών όπως ο Μπετόβεν και ο Μπραμς. Στην ηλικία των 18, ξεκινά σπουδές στην Πολυτεχνική σχολή ενώ παράλληλα σπουδάζει αρμονία και αντίστιξη με ένα μαθητή του Αλεξάντερ Σκριάμπιν, τον Αριστοτέλη Κουντούροφ.

Οι αγαπημένοι του φιλόσοφοι ήταν ο Πλάτωνας και ο Μάρξ. Εμπνευσμένος από αυτούς, έλαβε μέρος στην αντίσταση και στο αντιστασιακό κίνημα και φυλακίστηκε από τους κατακτητές.

Παράλληλα, οι φιλοσοφικές του ιδέες για τη μουσική έθεσαν καίρια το αίτημα για ενότητα φιλοσοφίας, επιστήμης και τέχνης, συμβάλλοντας στο γενικότερο προβληματισμό για την κρίση της σύγχρονης ευρωπαϊκής μουσικής των δεκαετιών του 1950 και 1960. Με την ιδιόμορφη μουσική του κατάφερε να δώσει ένα διαφορετικό στίγμα, σε μια εποχή που εμφανιζόταν δυναμικά το rock and roll, ο Έλβις Πρίσλεϊ, ο Μπίλι Χάλεϊ και κλίμακες, αναγνωρίστηκε από ένα ευρύ κοινό και εντάχθηκε στο «κατεστημένο» με την εκλογή του, χρόνια μετά, ως μέλος της Κριτικής Επιτροπής της Μπιενάλε του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης. Τα έργα του άρχισαν να παρουσιάζονται, το ένα μετά το άλλο, σ' ολόκληρο τον κόσμο, που έσπευδε να χειροκροτήσει μια πρωτότυπη ιδιοφυΐα!

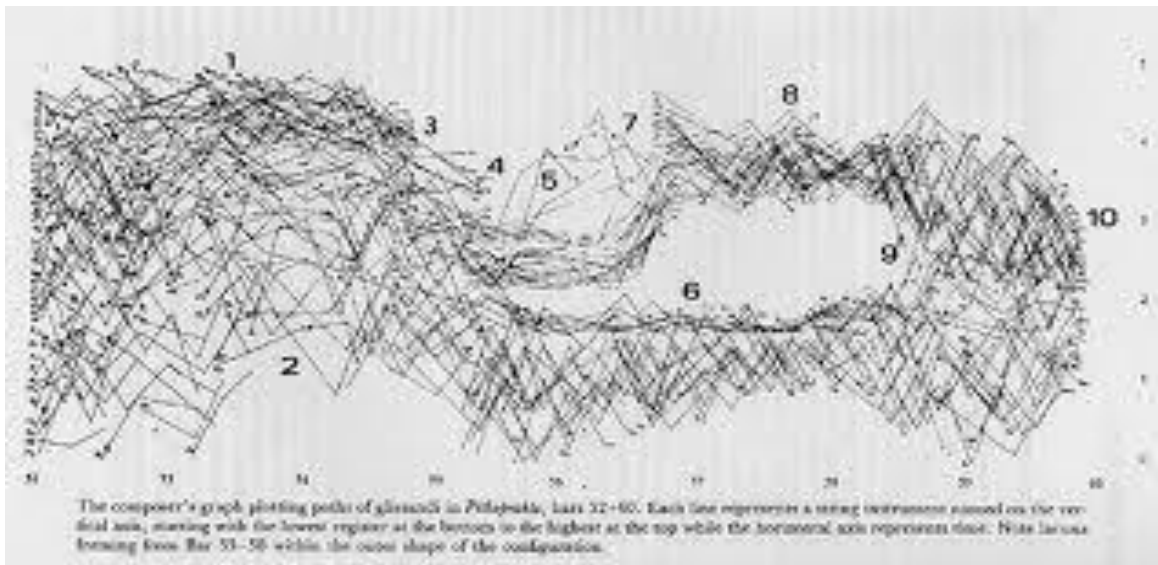

Διάγραμμα για τα 8 κανάλια μουσικής στο πολυθέαμα της Περσέπολης

Ο Ξενάκης εφηύρε αρχικά το σύστημα σύνθεσης, που ονόμασε «στοχαστική μουσική» (με θεωρητικό μεν υπόβαθρο, τον λογισμό των πιθανοτήτων, πρακτική δε, το να μη μπορεί --λόγω τεράστιου όγκου στοιχείων-- να ρυθμιστεί η συμπεριφορά καθενός ήχου χωριστά, αλλά να ρυθμίζεται μόνον εκείνη του συνόλου).

Εφηύρε επίσης το σύστημα σύνθεσης που ονόμασε «συμβολική μουσική» (με βάση τη θεωρία συνόλων του Γκέοργκ Κάντορ). Εφηύρε άλλωστε και

πολλά άλλα μουσικά συστήματα, βασισμένα σέ ποικίλες θεωρίες και νόμους των μαθηματικών και της φυσικής (των «παιγνίων», της «αλεατορικής πορείας», των «δενδροειδών διακλαδώσεων», της «κατανομής των Μάξγουελ-Μπόλτσμαν», της «κατανομής κατά Γκάους», των «ομάδων», των «μαρκοβιανών αλύσεων», της «άλγεβρας του Μπουλ», κ.λπ., κ.λπ.).

(σχεδιο του Ξενακη για το μοθσικο του εργο “πυθοπρακτα”)

Η βασική ιδέα της μουσικής του Γιάννη Ξενάκη είναι ο μετασχηματισμός των διαφόρων μαθηματικών σχέσεων που εκφράζουν το σύμπαν σε μουσικούς ήχους χρησιμοποιώντας για αυτόν τον σκοπό ένα σύνολο εργαλείων. Συνήθως για να επιτευχθεί αυτό χρησιμοποιείται ηλεκτρονικός υπολογιστής, ο οποίος βοηθάει με διάφορους υπολογιστικούς τρόπους στην κατασκευή του κομματιού, αν και την όλη επιλογή του υλικού την κάνει ο ίδιος ο συνθέτης ο Τζέρι Λι Λούις.

Αυτός ο αμφισβητίας, ο καινοτόμος μουσικός που κατόρθωσε να συνταιριάξει την αρχιτεκτονική δομή με τα μαθηματικά, τη φιλοσοφία και τις μουσικές. Σε όλο του το έργο στρέφεται προς την αρχαιοελληνική φιλοσοφία. Συνέθεσε έργα για μπαλέτο, φωνητικά - χορωδιακά για μεικτά μέσα και πολύτεχνα, έργα για ορχήστρα, μουσική δωματίου, ηλεκτρονική, μουσική για αρχαίο δράμα κ.ά. Ανάμεσα στα περίπου 130 έργα του περιλαμβάνονται τα «Λιθόπρακτα», «Ψάφπα», «Περσέφασσα», «Πλειάδες», «Ανατολή - Δύση», «Ορέστεια» κ.ά.

ίδιος εφάρμοζε τη θεωρία των πιθανοτήτων, δεν την εφάρμοζε τυχαία. Που σημαίνει, πως η στάση του προέρχεται από μια αντίστοιχη Κοσμοθεωρία. Ο Ξενάκης πιστεύει στην ύπαρξη νόμων στο Σύμπαν : Αυτούς τους νόμους έψαχνε να βρει, αυτούς προσπαθεί και να εφαρμόσει στη μουσική του. Δεν τον ενδιαφέρει ο εντυπωσιασμός και η πολυπλοκότητα, παρά μόνο η απλότητα της αλήθειας. Θεωρούσε την πολιτιστική παράδοση των ανθρώπων ως μια ενιαία οντότητα στην οποία συμμετέχουν όλοι. Γι' αυτό, υπήρξε από τους πρωτεργάτες στη μελέτη και διάσωση της μουσικής παράδοσης των λαών.

Το 1981, ο Συνθέτης ορίζει τη μουσική ως την αποκρυστάλλωση της ανθρώπινης ευφυΐας. Αυτή, δεν αποτελεί μια εξειδικευμένη δραστηριότητα, προορισμένη να πληρεί συγκεκριμένες ανθρώπινες ανάγκες. Είναι ότι πιο γενικό κατέχει ο άνθρωπος. Συνεπώς, ο Μουσικός, αλλά και ο Καλλιτέχνης γενικότερα, οφείλει να βγει από τον νοητικό του περιορισμό και να αναζητήσει την σύμμειξη του με άλλες συγκεκριμένες εκφράσεις των γενικών νόμων, όπως ο χώρος της επιστήμης. Προτείνει λοιπόν ο συνθέτης τη δημιουργία μιας και μοναδικής επιστήμης, της «γενικής μορφολογίας», η οποία θα περιλαμβάνει ότι καλύτερο από τις συνειδητοποιήσεις της ανθρωπότητας.

“....Επομένως, χωρίς φιλοσοφία, χωρίς μαθηματικά, χωρίς την ιστορία, η μουσική δεν μπορεί να υπάρξει, δεν έχει νόημα. Τα μαθηματικά, άλλωστε, χωρίς μουσική, χωρίς φιλοσοφία, δεν μπορούν να υπάρξουν. Δεν μπορούν να υπάρχουν χωρίς τις εικαστικές τέχνες, χωρίς την τέχνη γενικά. Ίσως αυτή είναι η σπουδαιότερη συνεισφορά μου ή τουλάχιστον ο χώρος στον οποίο δούλεψα τόσα χρόνια.....” (δηλώση του Ι.Ξενακη)

Πολλές και ενδιαφέρουσες είναι οι φιλοσοφικές θέσεις στις οποίες κατέληξε ο συνθέτης, μετά την μακροχρόνια μουσική θητεία του. Έθεσε το θέμα της πρωτοτυπίας στη μουσική, όχι απλά υπηρετώντας την ιδέα της καινοτομίας, αλλά θέτοντας το οντολογικά. Μέσα από αυτή, προσπαθήσε να κατανοήσει αν είναι δυνατό να υπάρξει δημιουργία εκ του μηδενός, τόσο στις δράσεις της φύσης, όσο και του ανθρώπου.

Είναι πραγματικά από τους λίγους συνθέτες που προσπαθήσαν να διαφοροποιηθούν όχι μόνο από την παράδοση και τους άλλους συνθέτες, αλλά και από τους ίδιους τους εαυτούς τους!

Μέσα από τη μελέτη των παραδοσιακών πολιτισμών, και προσπαθώντας να βρει κοινούς παρανομαστές μεταξύ τους, τα αρχέτυπα δηλαδή των πολιτισμών, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το σύμπαν είναι μια σπείρα. Προσπαθούσε επίσης έντονα να βρει μια απάντηση στο ερώτημα του τι εστί χρόνος. Η απάντηση που έδωσε είναι ότι ο χρόνος είναι απλώς μια άλλη διάσταση του χώρου την οποία εμείς ονομάζουμε διαφορετούμε. Στη μουσική του, ο χρόνος χρησιμοποιείται υπηρετώντας τη συγκεκριμένη αυτή θέση.

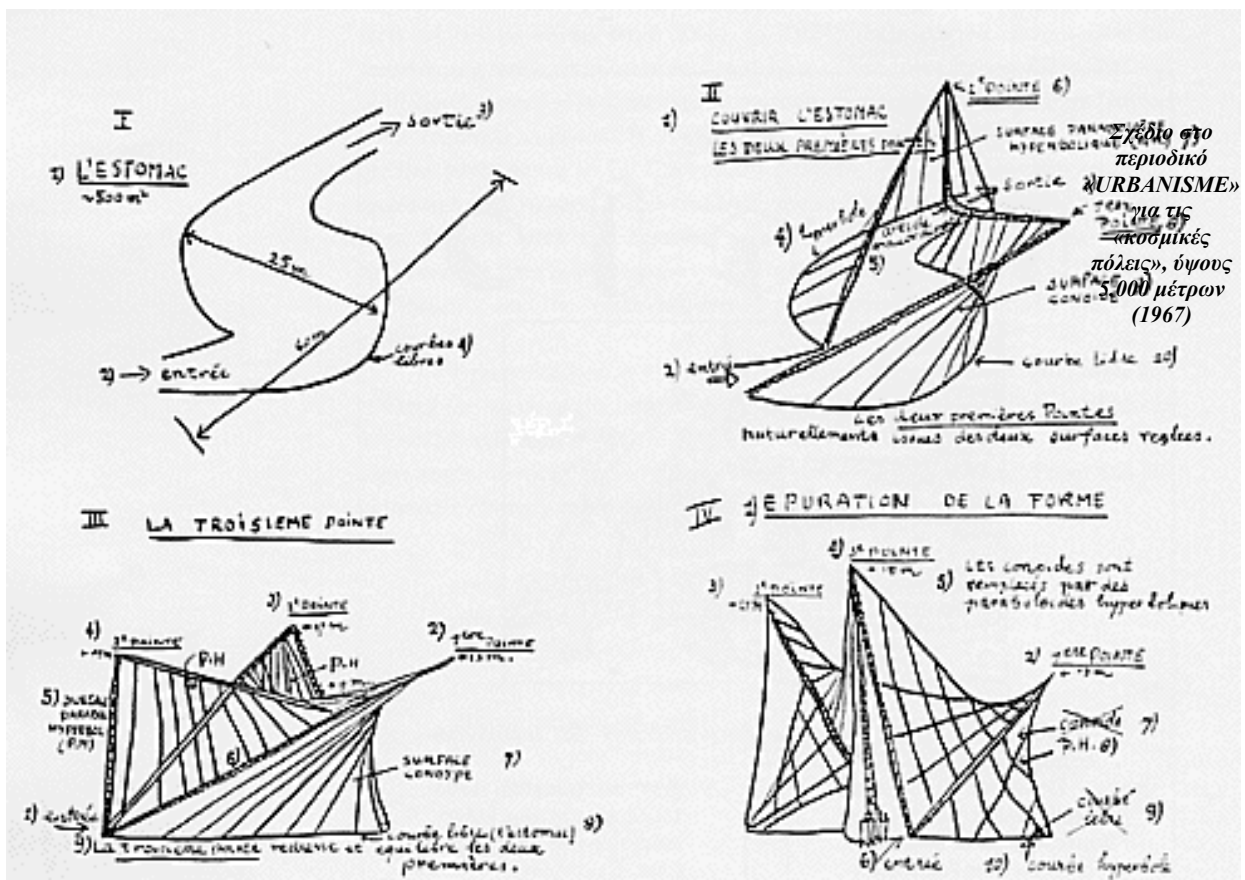
« ...Να ευαισθητοποιείσαι με τα φυσικά φωτεινά φαινόμενα· κεραυνός, σύννεφα, σπινθηροβόλα θάλασσα, ουρανός, ηφαίστεια αντικατοπτρισμοί..... Να προτιμάς τον ίλιγγο που δημιουργεί η άβυσσος του έναστρου ουρανού, όπου βυθίζουμε το κεφάλι μας ξεχνώντας τη γη που ακουμπούν τα πόδια μας ή επίσης τον σουρεαλισμό των ονείρων όπου δύο υπερφωτεινά φεγγάρια ανεβαίνουν ταυτόχρονα στον μαύρο ουρανό. Στην πραγματικότητα αυτό που συμβαίνει είναι ότι το φως είναι κοντά στη μουσική όσον αφορά τις αφηρημένες όψεις του: μορφές, κινήσεις, εντάσεις, χρώματα, εκτάσεις... Να τις φαντάζεσαι, να τις συνδυάζεις, να τις αντιπαραθέτεις, να τις κάνεις να εξελίσσονται σαν φωτεινά τοπία γαλαξιών και διαστρικά αέρια που φωτίζονται από νέους γαλάζιους ήλιους ή διαφορετικά σε γιγαντιαίες κινήσειςεμπνεόμενες από τις εκρήξεις του supernovae...»

(Ι. Ξενάκης, Μουσική φωτεινή για τα μάτια συμμετρικά στην ηχητική μουσική για τα αυτιά)

Η παρουσία της φύσης στο έργο του Ιάννη Ξενάκη έρχεται και επανέρχεται με διαφορετικές μορφές· μέσα από τα πολύτοπα που διαδραματίζονται στην άγρια φύση (μεταφέροντας τις μνήμες του παρελθόντος στο σήμερα)

έως και την αναπαράσταση ηχητικών περιβαλλόντων σε έργα του με όργανα όπου ανακαλεί μνήμες από τη νεανική του ηλικία. Ο Ξενάκης χαράσσει μια νέα αισθητική όχι μόνο στον χώρο της μουσικής και εν γένει των τεχνών, όπως επίσης της σύμμειξης τεχνών και επιστήμης, αλλά επίσης και στον χώρο της ακουστικής οικολογίας, όπου η φύση πρωτοστατεί σαν πηγή έμπνευσης και δημιουργίας.

Το 1948 πέρασε το κατώφλι του γραφείου του Ελβετού αρχιτέκτονα Λε Κορμπιζιέ. Δούλεψε μαζί του έντεκα χρόνια και συμμετείχε σε πολλές κατασκευές, όπως ήταν το περίφημο περίπτερο της Φίλιπς για τη Διεθνή Έκθεση των Βρυξελών. Επινόησε μια σύγχρονη αρχιτεκτονική ουτοπία, την «κοσμική πόλη», που ταίριαζε στη ρομαντική του ιδιοσυγκρασία. Οι Γάλλοι έλεγαν ότι μέσα στον ingénieur υπάρχει το genie, δηλαδή μέσα στον μηχανικό υπάρχει η ευφυΐα.

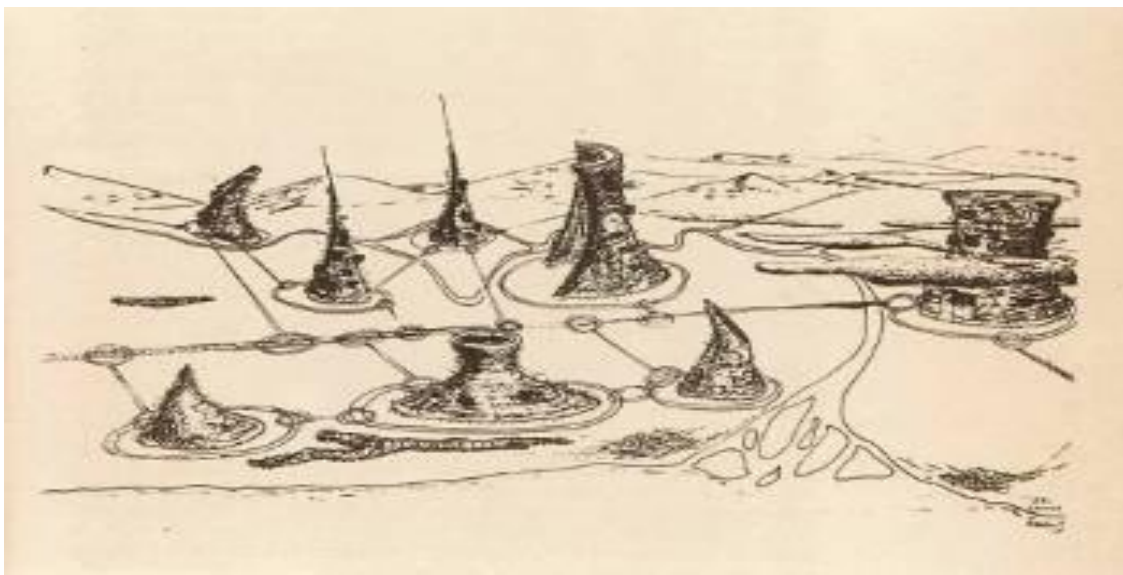

Όσον αφορά το κομμάτι της προτασης του Ι.Ξενακη για την αρχιτεκτονικη η κ. Ξηρου λεει:

«Η κοσμική πόλη του Ξενάκη (πρόταση του '65, ένας στοχασμός για μια ουτοπική πόλη, κατακόρυφη, στραμμένη προς το σύμπαν, πέντε εκατομμυρίων κατοίκων) μας γοήτευε ως αρχιτέκτονες τη δεκαετία του '70. Το ριζοσπαστικό πνεύμα της εποχής ταίριαζε με την υπέρβαση του Ευκλείδειου χώρου και το άνοιγμα προς το σύμπαν διαμέσου της "κινητικής" αρχιτεκτονικής»

Καθώς επίσης και ο σπουδαίος Έλληνας μουσικολόγος Γιάννης Γ. Παπαϊωάννου μέσα από τις σελίδες του βιβλίου "Ιάννης Ξενάκης." σημειώνει:

<<Είναι σίγουρο πως θ' απαιτηθούν γενιές ολόκληρες μελλοντολόγων κι ερευνητών για να διαφωτίσουν πλήρως το αντικείμενο και την ουσία της συμβολής του Ξενάκη. Οχι μόνον την καθαυτό σημασία του έργου του, αλλά και τη μόνιμη, ευρύτερη επίδρασή του πάνω στον τρόπο σκέψης γύρω από τη μουσική, και μαζί πάνω στην τεχνική της, τη δομή της, τη φύση της και το ρόλο της στη ζωή του ανθρώπου>>

(σχεδιο στο περιοδικο "uranisme" για τις κοσμικες πολεις υψους 5000μετρων<<1967>>)

Κλεινοντας θα ήθελα να τονήσω πως οι σύγχρονες μουσικές εκφράσεις της εποχής μας, από την avant-garde μέχρι τη λαϊκή (popular) μουσική και τα πολυμέσα, δεν μπορούν να παραβλέψουν τις μεγαλειώδεις "ιερουργίες" του Ξενάκη σε ιστορικούς τόπους, όπου το μουσικό έργο του συναντήθηκε με το μεγάλο κοινό (Πολύτοπα), ούτε τα Ηχητικά Σύμπαντα που δημιούργησε πολλά χρόνια πριν.

ΠΗΓΕΣ

- ΒΙΚΙΠΑΙΔΙΑ: ΙΑΝΝΗΣ ΞΕΝΑΚΗ
- ΝΕΑ ΑΚΡΟΠΟΛΗ BLOG : ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΩΝ
- MUSIPEDIA :ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
- NEW ACTION SITE : ΞΕΝΑΚΗΣ (1921-2001)<< Ο ΤΡΩΓΛΟΔΥΤΗΣ ΤΟΥ ΠΑΡΙΣΙΟΥ FEATURED>>
- ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΚΡΗΤΗΣ ΑΡΤΗΡΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΠΑΣΙΑ ΓΕΩΡΓΑΚΗ:ΦΥΣΗ Κ ΗΧΗΤΙΚΑ ΠΕΡΙΒΑΛΟΝΤΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ Ι.ΞΕΝΑΚΗ
- ΣΤΕΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ: ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΕΡΓΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ
- TVXS.GR/NEWS BLOG : Γ. ΞΕΝΑΚΗΣ <<ΓΕΜΙΖΟΝΤΑΣ ΜΕ ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΗΣΗΣ>>
- ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ : Ι.ΞΕΝΑΚΗΣ <<ΑΝΟΙΞΕ ΝΕΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ>>
- ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ (ENET.GR) :ΤΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ Ι. ΞΕΝΑΚΗ

